

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

УДК 351.74:378.147:355.233

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-1-17-28>

Кабіцька Оксана Володимирівна,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9906-1120>

Крамаренко Аліна Павлівна,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2845-2225>

Лопатюк Олена Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри пошуку,
рятування та спеціальної фізичної підготовки
(Українська державна льотна академія, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2086-6250>

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ДОМЕДИЧНОГО РЕАГУВАННЯ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ

У статті розглянуто питання формування готовності студентської молоді до домедичного реагування в умовах підвищеного ризику на прикладі правоохоронної діяльності. Обґрунтовано, що ефективність надання домедичної допомоги залежить не лише від знання алгоритмів дій, а й від здатності виконувати їх у стані фізичної втоми, психоемоційного напруження та дефіциту часу. Зазначено, що традиційна підготовка часто здійснюється у відносно стабільних умовах, що не повною мірою відповідає реальним службовим ситуаціям.



Підкреслено доцільність інтеграції фізичної підготовки з відпрацюванням домедичних навичок та використання моделювання ситуацій підвищеного ризику в освітньому процесі. Встановлено, що такий підхід сприяє формуванню стійких практичних умінь, підвищенню психологічної стійкості та готовності до ефективних дій у складних умовах.

Ключові слова: домедична допомога, студентська молодь, готовність, фізична підготовка, правоохоронна діяльність, умови підвищеного ризику.

Постановка проблеми. Сьогодні розвиток українського суспільства відбувається в умовах пов'язаних з воєнними діями, зростанням рівня злочинності та ускладненням оперативної обстановки, що обумовлює підвищені вимоги до підготовки майбутніх фахівців, здатних діяти в умовах ризику для життя і здоров'я людини. Особливої актуальності набуває проблема формування готовності до домедичного реагування, оскільки своєчасне та правильне надання допомоги часто є вирішальним фактором збереження життя постраждалих.

Практика роботи правоохоронних органів показує, що ситуації, які потребують надання домедичної допомоги, трапляються доволі часто. Поліцейські нерідко першими прибувають на місце події та змушені діяти в умовах невизначеності, обмеженого часу та високого рівня відповідальності. За таких умов ефективність їхніх дій значною мірою залежить від рівня підготовленості, здатності швидко оцінити ситуацію та прийняти правильне рішення.

Разом із тим аналіз освітнього процесу свідчить, що домедична підготовка студентської молоді часто здійснюється у відносно стабільних умовах, без урахування впливу фізичного навантаження, психоемоційного напруження та інших факторів, характерних для реальних ситуацій. Це знижує ефективність сформованих навичок і обмежує можливість їх застосування у практичній діяльності.

З огляду на це виникає необхідність удосконалення підходів до формування готовності студентської молоді до домедичного реагування шляхом інтеграції фізичної підготовки та моделювання умов підвищеного ризику.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми підготовки фахівців до діяльності в умовах підвищеного ризику перебувають у центрі уваги вітчизняних науковців. У працях В. Кашуби, Т. Круцевич, Б. Шияна обґрунтовано значення фізичної підготовки як важливого чинника формування професійної готовності до діяльності в складних умовах.

Питання підготовки правоохоронців до виконання службових завдань розглядали В. Базилевич, О. Бондаренко, В. Савченко, які наголошують на необхідності інтеграції теоретичних знань і практичних навичок у процесі навчання.

Окремі дослідження присвячені формуванню навичок домедичної допомоги та підкреслюють важливість практичної спрямованості навчання. Водночас у більшості наукових праць домедична підготовка розглядається ізольовано від фізичного та психоемоційного навантаження, що не повною мірою відповідає умовам реальної діяльності.

Метою статті є обґрунтування особливостей формування готовності студентської молоді до домедичного реагування в умовах підвищеного ризику на прикладі правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні домедична підготовка студентської молоді не зводиться лише до засвоєння алгоритмів надання допомоги, а є важливою складовою їхньої підготовки до дій в умовах підвищеного ризику. Реальні ситуації, пов'язані з необхідністю надання допомоги постраждалим, як правило, характе-

ризуються значним фізичним навантаженням, психоемоційним напруженням, дефіцитом часу та високим рівнем відповідальності за прийняті рішення. Саме ці чинники визначають ефективність домедичного реагування та зумовлюють необхідність удосконалення підходів до підготовки майбутніх фахівців.

У практиці правоохоронної діяльності надання домедичної допомоги нерідко відбувається в умовах, далеких від навчальних. Поліцейські нерідко змушені діяти після переслідування правопорушника, подолання перешкод, фізичної боротьби або тривалого перебування у стані напруження. У таких ситуаціях фізична втома, підвищений рівень психоемоційного збудження та обмежений час на прийняття рішень суттєво впливають на точність і послідовність виконання дій. Відтак ефективність домедичної допомоги залежить не лише від рівня теоретичної підготовленості, а й від здатності діяти в умовах, максимально наближених до реальних.

Разом із тим аналіз освітнього процесу у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання показує, що домедична підготовка переважно відбувається в стабільних і контрольованих умовах без урахування чинників, притаманних реальній практичній діяльності. Студенти відпрацьовують алгоритми дій без обмеження часу, без фізичного навантаження та без впливу стресових чинників, що формує умовну готовність до дій. Проте в реальних ситуаціях навіть добре засвоєні алгоритми можуть виконуватися із суттєвими помилками через вплив втоми, стресу та дезорганізації діяльності.

У таких умовах особливого значення набуває поєднання фізичної підготовки та домедичних навичок у межах цілісного освітнього процесу. Фізична підготовка створює функціональну основу для ефективного виконання дій у складних умовах, сприяє розвитку витривалості, сили, швидкості та координації рухів. Водночас поєднання фізичних вправ із відпрацюванням домедичних заходів дозволяє сформувати здатність діяти ефективно навіть за наявності фізичного виснаження, що підтверджується результатами наукових досліджень у сфері професійної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони [1, с. 15; 2, с. 8].

Аналіз практичної діяльності показує, що надання домедичної допомоги після фізичного навантаження є складнішим, ніж у стандартних умовах. Порушення ритму дихання, зниження точності рухів, уповільнення реакцій та зниження концентрації уваги негативно впливають на якість виконання таких дій, як зупинка кровотечі, накладання турнікета, проведення серцево-легеневої реанімації або евакуація постраждалого. Фізичне навантаження може суттєво впливати на координацію рухів, точність виконання дій та здатність до прийняття рішень, що особливо актуально під час виконання домедичних заходів у реальних умовах діяльності правоохоронців, де фізичне виснаження поєднується з психоемоційним напруженням та дефіцитом часу [4, с. 278; 6, с. 86].

З огляду на це доцільним є впровадження інтегрованих форм навчання, що передбачають поєднання фізичного навантаження з відпрацюванням домедичних

навичок. Виконання вправ на витривалість або силових навантажень із подальшим переходом до надання допомоги дозволяє сформувати здатність швидко переключатися між різними видами діяльності та діяти в умовах фізичної втоми. Такий підхід відповідає сучасним підходам до професійної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони та сприяє формуванню стійких практичних навичок, що можуть бути ефективно застосовані у реальних умовах [2, с. 9; 3, с. 36].

Не менш важливим є використання методів моделювання ситуацій підвищеного ризику, які дозволяють максимально наблизити освітній процес до реальних умов службової діяльності. Сценарне навчання створює ситуації, що включають фактори невизначеності, дефіциту часу, наявності сторонніх осіб та необхідності одночасного виконання кількох завдань. Як зазначають науковці, саме моделювання ситуацій сприяє формуванню здатності діяти в умовах невизначеності, швидко приймати рішення та нести відповідальність за їх наслідки [5, с. 58].

Особливого значення набуває розвиток координаційних здібностей і здатності до концентрації уваги. У ситуаціях підвищеного ризику навіть незначні помилки можуть призводити до серйозних наслідків, тому точність і впевненість виконання дій є визначальними. Фізичне навантаження, що супроводжується втомою, значно ускладнює виконання точних маніпуляцій, що підтверджує необхідність включення таких умов у освітній процес.

Суттєву роль у підготовці відіграє також формування психологічної стійкості. Домедичне реагування часто здійснюється в умовах сильного стресу, пов'язаного із загрозою життю постраждалого, наявністю травмуючих факторів та високим рівнем відповідальності. У таких умовах людина може втрачати здатність до раціонального мислення, що негативно впливає на ефективність дій. Саме тому освітній процес повинен передбачати поступове включення психоемоційних факторів, які дозволяють сформувати стійкість до стресу та здатність діяти впевнено і послідовно.

Суттєвим є також формування навичок взаємодії у групі. У багатьох випадках домедична допомога надається в умовах колективної діяльності, де важливими є злагодженість дій, розподіл ролей та ефективна комунікація. Виконання завдань у групах із моделювання реальних ситуацій сприяє формуванню навичок взаємодії та підвищує ефективність виконання завдань.

Важливим доповненням до зазначених підходів є врахування поетапності підготовки та варіативності навантаження. Практика освітньої діяльності свідчить, що формування стійких навичок можливе лише за умови поступового ускладнення умов їх виконання. На початкових етапах доцільним є відпрацювання базових алгоритмів домедичної допомоги в контрольованих умовах із акцентом на правильність і послідовність дій, однак у подальшому освітній процес повинен передбачати включення факторів, що ускладнюють діяльність, зокрема фізичної втоми, дефіциту часу та психоемоційного напруження.

У цьому контексті важливим є принцип функціонального переносу, який передбачає формування навичок у тих умовах, у яких вони будуть реалізовуватися у професійній діяльності. Його застосування дозволяє підвищити адаптаційні можливості організму та забезпечує більш ефективне перенесення сформованих умінь у практичну площину. Зокрема, виконання домедичних заходів після фізичного навантаження сприяє форму-

ванню стійкості до впливу втоми та дозволяє наблизити освітній процес до реальних умов правоохоронної діяльності [2, с. 9; 3, с. 35].

Важливим є також урахування індивідуальних особливостей студентів у процесі підготовки. Рівень фізичної підготовленості, швидкість реакцій, здатність до концентрації уваги та психоемоційна стійкість можуть суттєво відрізнятися, що впливає на ефективність засвоєння домедичних навичок. У зв'язку з цим доцільним є застосування диференційованого підходу до організації занять, який передбачає варіювання інтенсивності навантаження та складності завдань залежно від рівня підготовленості студентів.

Окремого значення набуває формування автоматизованості дій. У ситуаціях підвищеного ризику, коли час на прийняття рішення є обмеженим, а психоемоційне напруження високим, значна частина домедичних заходів повинна виконуватися без тривалого обмірковування. Це стосується таких дій, як зупинка кровотечі, перевірка дихання або первинна оцінка стану постраждалого. Досягнення такого рівня можливе лише за умов багаторазового повторення дій у різних, у тому числі ускладнених, умовах.

Доцільним є також використання елементів змагальності у освітньому процесі. Такі форми організації занять підвищують мотивацію студентів, активізують їхню діяльність та сприяють розвитку швидкості прийняття рішень. Поєднання змагальності з моделюванням реальних ситуацій дозволяє сформувати навички, максимально наближені до умов професійної діяльності [4, с. 278].

Суттєвим чинником ефективності домедичного реагування є здатність до швидкої оцінки обстановки. У реальних умовах правоохоронної діяльності ситуація може змінюватися динамічно, що вимагає від фахівця оперативного аналізу інформації та вибору оптимального алгоритму дій. У зв'язку з цим доцільним є включення в освітній процес завдань, спрямованих на розвиток ситуаційного мислення, здатності до аналізу та прогнозування розвитку подій.

Окрім того, важливим є формування стійкості до дії зовнішніх подразників. У реальних умовах домедична допомога часто надається в умовах шуму, обмеженої видимості, наявності сторонніх осіб або інших факторів, що ускладнюють діяльність. Включення таких елементів у освітній процес дозволяє підвищити рівень підготовленості студентів до дій у складних умовах та зменшити ймовірність помилок.

Таким чином, формування готовності студентської молоді до домедичного реагування повинно здійснюватися на основі комплексного підходу, що передбачає інтеграцію фізичної, психологічної та практичної підготовки. Такий підхід узгоджується із сучасними науковими підходами до підготовки фахівців правоохоронної сфери, де домедична підготовка розглядається як невід'ємна складова забезпечення безпеки в умовах службово-бойової діяльності [3, с. 36]. Саме поєднання зазначених компонентів створює передумови для формування фахівця, здатного діяти швидко, впевнено та ефективно в умовах підвищеного ризику.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що формування готовності студентської молоді до домедичного реагування в умовах підвищеного ризику є важливою складовою сучасної системи підготовки майбутніх фахівців, зокрема у сфері правоохоронної діяльності. Доведено, що ефективність надання домедичної допомоги визначається не лише рівнем засвоєння теоретичних знань та алгоритмів дій, а передусім здатністю

застосовувати їх у складних умовах, що характеризуються фізичним навантаженням, психоемоційним напруженням, дефіцитом часу та високим рівнем відповідальності за прийняті рішення.

Встановлено, що традиційні підходи до домедичної підготовки, які реалізуються у відносно стабільних та контрольованих умовах, не повною мірою відповідають вимогам практичної діяльності, оскільки не враховують впливу факторів підвищеного ризику. Це зумовлює необхідність удосконалення освітнього процесу шляхом впровадження інтегрованих форм підготовки, орієнтованих на поєднання фізичного навантаження, психоемоційних факторів та відпрацювання домедичних навичок у змодельованих ситуаціях.

Обґрунтовано, що інтеграція фізичної підготовки з домедичними навичками сприяє формуванню більш стійкої та надійної готовності до дій у реальних умовах, оскільки дозволяє врахувати вплив втоми, зниження координації рухів, обмеженого часу та інших чинників, характерних для практичної діяльності. Визначено, що використання методів моделювання ситуацій підвищеного ризику забезпечує розвиток здатності до швидкого аналізу обстановки, прийняття рішень та відповідальності за їх наслідки.

Доведено, що ефективність формування готовності до домедичного реагування значною мірою залежить від комплексного підходу, який передбачає інтеграцію фізичної, психологічної та практичної складових підготовки. Такий підхід забезпечує формування не лише окремих умінь і навичок, а цілісної системи професійної готовності до дій в умовах підвищеного ризику, що є особливо важливим для майбутніх фахівців правоохоронної сфери.

Отримані результати свідчать про доцільність подальшого вдосконалення системи підготовки студентської молоді шляхом розробки та впровадження інноваційних методик навчання, що базуються на інтеграції фізичного навантаження та домедичних дій, використанні сценарного моделювання та поетапного ускладнення умов виконання завдань.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з розробкою конкретних методик інтегрованої підготовки до домедичного реагування, визначенням критеріїв і показників оцінювання рівня сформованості готовності до дій у складних умовах, а також експериментальною перевіркою ефективності різних форм і методів навчання в контексті підготовки фахівців до діяльності в умовах підвищеного ризику.

Список використаних джерел

1. Андрєєва О. В. Теоретико-методологічні засади рекреаційно-оздоровчої діяльності різних груп населення. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. № 2. С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.2.13-20>
2. Круцевич Т. Ю., Пангелова Н. Є. Сучасні підходи до формування здорового способу життя у процесі фізичного виховання. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2019. № 1. С. 6–12. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2019.1.6-12>
3. Кашуба В. О., Андрєєва О. В. Сучасні підходи до використання оздоровчої фізичної культури в різних груп населення. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2018. № 3. С. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2018.3.34-41>
4. Глян Т. Д., Зеленський Є. С. Принципи та методика проведення занять з вогневої підготовки для працівників поліції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. Вип. 85(2). С. 276–281. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.40>
5. Давигора Ю. І. Тактична підготовка правоохоронців у контексті нової концепції діяльності Національної поліції України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 7(127). С. 56–62. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7\(127\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7(127).10)
6. Карпенко О. М., Корольов А. В., Чернолуцький Д. В. Тактико-спеціальна підготовка поліцейських до використання підручних засобів. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 2(14). С. 84–89. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-15>

References

1. Andriieva, O. V. (2020). Teoretyko-metodolohichni zasady rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti riznykh hrup naseleння [Theoretical and methodological principles of recreational and health-improving activities of different population groups]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 2. P. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.2.13-20> [in Ukrainian].
2. Krutsevych, T. Yu., Panhelova, N. Ye. (2019). Suchasni pidkhody do formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u protsesi fizychnoho vykhovannia [Modern approaches to forming a healthy lifestyle in the process of physical education]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 1. P. 6–12. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2019.1.6-12> [in Ukrainian].
3. Kashuba, V. O., Andriieva, O. V. (2018). Suchasni pidkhody do vykorystannia ozdorovchoi fizychnoi kultury v riznykh hrup naseleння [Modern approaches to the use of health-improving physical culture for different population groups]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 3. P. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2018.3.34-41> [in Ukrainian].
4. Hlian, T. D., Zelenskyi, Ye. S. (2024). Pryntsypy ta metodyka provedennia zaniat z vohnevoi pidhotovky dlia pratsivnykiv politsii [Principles and methods of conducting firearms training for police officers]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia Pravo*. Iss. 85(2). P. 276–281. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.40> [in Ukrainian].
5. Davyhora, Yu. I. (2020). Taktychna pidhotovka pravookhorontsiv u konteksti novoi kontseptsii diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Tactical training of law enforcement officers in the context of the new concept of the National Police of Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. Iss. 7(127). P. 56–62. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7\(127\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.7(127).10) [in Ukrainian].
6. Karpenko, O. M., Korolov, A. V., Chernolutsykyi, D. V. (2025). Taktyko-spetsialna pidhotovka politseiskykh do vykorystannia pidruchnykh zasobiv [Tactical and special training of police officers in the use of improvised means]. *Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka*. № 2(14). P. 84–89. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-15> [in Ukrainian].

Kabitska Oksana,

Senior Lecturer at the Department of Special Physical Training
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9906-1120>

Kramarenko Alina,

Lecturer of the Department of Special Physical Training
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://0009-0004-2845-2225>

Lopatiuk Olena,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Department of Search, Rescue and Special Physical Training
(Ukrainian State Flight Academy, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2086-6250>

FORMATION OF STUDENTS' READINESS FOR PRE-MEDICAL RESPONSE IN HIGH-RISK CONDITIONS

The article examines the issue of forming students' readiness for pre-medical response in high-risk conditions on the example of law enforcement activity. The relevance of the study is determined by the need to improve the effectiveness of training future specialists capable of acting in conditions associated with risks to human life and health. It is substantiated that the effectiveness of providing pre-medical care depends not only on the knowledge of action algorithms but also on the ability to perform them under conditions of physical fatigue, psycho-emotional stress, and time pressure.

It is established that traditional training of students is mainly carried out in relatively stable and controlled conditions, which do not fully correspond to real operational situations. In practice, law enforcement activity is associated with significant physical exertion, uncertainty, a high level of responsibility, and the need for rapid decision-making, which directly affects the quality and timeliness of pre-medical actions. Under such conditions, even well-learned algorithms may be performed with errors due to the influence of fatigue, stress, and limited time resources.

The study substantiates the expediency of integrating physical training with the practice of pre-medical skills, as well as the use of scenario-based simulation of high-risk situations in the educational process. It is determined that such an approach contributes to the formation of stable practical skills, improves the accuracy and coordination of actions under fatigue, enhances psychological resilience, and ensures readiness for effective action in complex and unpredictable conditions. The results obtained confirm the effectiveness of an integrated approach aimed at preparing students for professional activity in high-risk environments and the need for further improvement of training methods based on modeling real-life situations.

Key words: first aid, students, readiness, physical training, law enforcement, high-risk conditions.

Дата першого надходження статті до видання: 19.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.05.2026